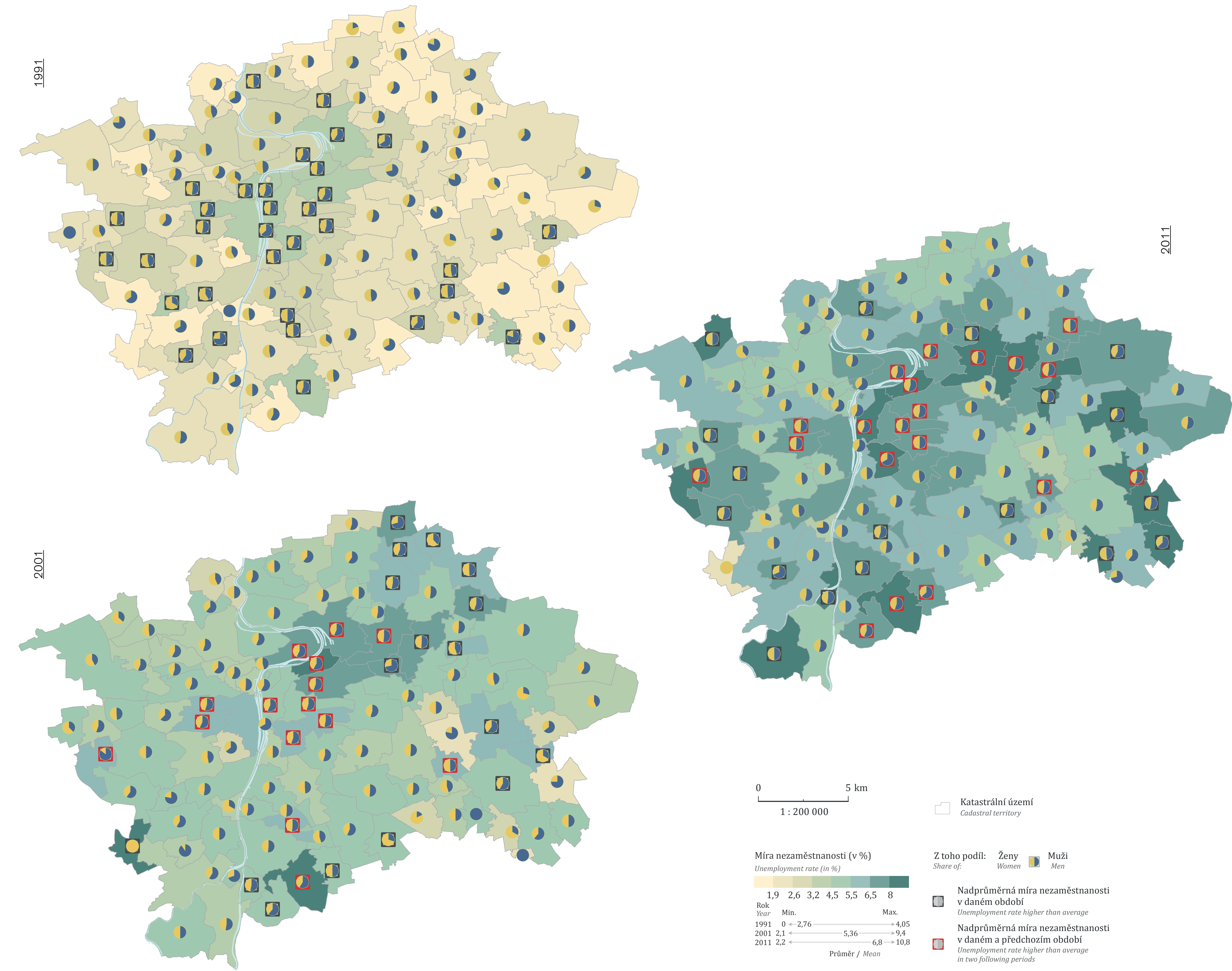

NEZAMĚŠTNANOST A PRACOVNÍ PŘÍLEŽITOSTI V PRAZE
UNEMPLOYMENT AND JOB OPPORTUNITIES IN PRAGUE

Unemployment is one of the closely observed economic indicators which help to identify socially excluded localities in cities (Mareš, Horáková, Rákozyová 2008) and monitor the local deprivation rate (Musil 1967). High unemployment in a specific urban area can lead to an increased deprivation rate amongst local residents, a drop in their living standards and a subsequent higher concentration of social pathology phenomena (e.g. criminality, social conflicts etc.). If this situation persists it might result in the creation of “pockets of poverty” and intensification of the spiral of social exclusion (Feřtřová 2011). At the same time the area earns a negative image which affects people’s residential preferences and developers’ choices and is later reflected in inhabitants’ education, qualification and age structure (Katrňák, Mareš 2007).

The aim of this map sheet is to assess the evolution of unemployment in Prague and its regional differentiation in the post-revolutionary period. This period is characterized by several different ways of unemployment measuring (see Figure 7.1.1). The map sheet draws on the unemployment rate monitored in the Population Census, graphics also use data on the rate of registered unemployment calculated by the Ministry of Labour and Social Affairs (MPSV) and the general unemployment rate provided by the Czech Statistical Office (ČSÚ) thanks to its Labour Force Sample Surveys (VŠPS).

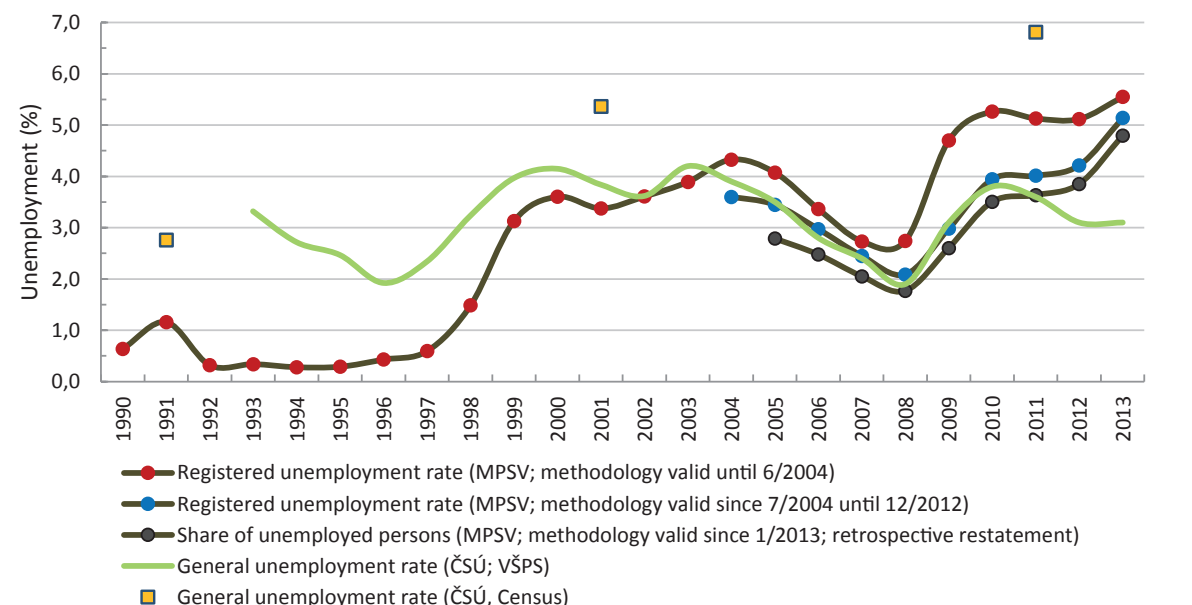

Figure 7.1.1: A comparison of the evolution of post-revolutionary unemployment (1990–2013) in Prague using data from different sources
Source: ČSÚ, 1991; ČSÚ, 2001; ČSÚ, 2011; ČSÚ, 2014; MPSV, 2014a.
Note: The general unemployment rate (ČSÚ, SLDB) is the number of unemployed people as a percentage of the labour force in the national economy at the census decisive moment. The general unemployment rate (ČSÚ, VŠPS) is the number of unemployed people as a percentage of the total labour force (Eurostat methodology based on ILO recommendations). The rate of registered unemployment (MPSV, annual average, methodology valid until June 2004) is the number of unemployed job seekers registered at the labour office at the last day of a given period as a percentage of the labour force. According to the methodology valid from July 2004 till December 2012, the rate of registered unemployment is the number of immediately employable job seekers (Czech and EU nationals) registered at the labour office as a percentage of the labour force. And since January 2013 it has been defined as the number of immediately employable job seekers in the 15–64 age group as a percentage of the whole population of the same age.

While there are detailed data available to observe regional disparities on the national level during the interwar period, a similar territorial focus for Prague is not available earlier than after the revolution. The 1930 census data show that mostly agricultural areas had a strong ability to absorb manpower and Prague’s unemployment rate (4.5%) was only a little lower than the national average (4.7%). The after-war socialist state didn’t keep any statistics on unemployment because it was de jure illegal¹. But in general the aim to establish spatial equality, which was typical for socialist regimes, brought an effort to suppress the dominant economic position of Prague and its metropolitan area in favour of the economic growth of centres on a lower level (Hampl 2005).

Prague’s unemployment rate immediately after the fall of the iron curtain was quite high (2.76%) compared to the national average (2.36%)². This situation, which didn’t last for very long, was due to a temporary increase in the number of jobless people in industrial-production-oriented areas which were affected by falling production caused by the loss of traditional markets. The first wave of layoffs affected primarily the male population and was observed mainly in central parts of Prague, production-oriented areas (Smíchov 3.53%) and traditional working class residential areas (Karlín 4.05%). This 1991 oscillation seems, in comparison with later development, quite paradoxical. This is why 1991 can be considered a transitory year providing only indicative unemployment data.

The 90s brought the easing of the centrally planned economy and Prague’s metropolitan region quickly gained a prominent position in the national economy resulting in, among other things, a concentration of jobs and a relatively low unemployment rate (5.37%) compared to the national average (9.27%)³. Although later on, Prague, as well as the rest of the country, experienced an increase in the unemployment rate due to the delayed impact of economic recession. The 1999–2005 period can be characterized as a period of high unemployment (Feřtřová 2011) with the highest numbers of jobless people in traditional working class neighbourhoods (Karlín 8.52%; Vysočany 7.94 %; Libeň 7.35 %; Žižkov 7.25%)⁴ and in north-eastern parts of Prague where the overall socio-demographic structure manifests many insufficiencies (see Prague’s Age Structure, Education in Prague and Social Status in Prague). Nevertheless, it is important to note that in the long term Prague’s unemployment rate is one of the country’s lowest and its spatial differentiation is not very pronounced. Compared to the situation in the 90s, this pattern remained stable until 2011. The year 2011 was already affected by the economic crisis which started in 2008 and most cadastral territories, and particularly peripheral, less populated parts of Prague, experienced an increase in the unemployment rate. The

change in the spatial pattern of unemployment in 2001–2011 is also a result of changes in data collection and processing, namely the 2011 census data referred to usually resident population (while data from 1991 and 2001 censuses referred to permanent residents) and there was a high number of people who left the question on employment unanswered in 2011 (14.5%). This means that data validity is reduced (see Svoboda, Přidalová, Ouředníček 2014). Despite all this, areas with a long-term high share of unemployed people can be easily identified – for example Cholutice, Karlín, Nusle, Černý Most, and Vysočany (see Table 7.1.1).

	1991	EA	UR	CT	2001	EA	UR	CT	2011	EA	UR
Karlín	7 277	4 85	Cholutice	233	9 44	Nusle	18 762	10 81			
Cholutice	225	4 80	Karlín	6 576	8 52	Křakovice	162	9 26			
Benice	131	3 82	Vysočany	4 381	7 94	Karlín	5 576	9 18			
Smíchov	19 849	3 53	Hrdlořezy	1 381	7 73	Běchovice	1 136	9 87			
Malá Strana	4 252	3 50	Libeň	14 683	7 35	Nedvězí u Říčan	177	9 04			
Nové Město	17 670	3 47	Žižkov	29 261	7 25	Hostavice	1 330	8 80			
Nusle	20 927	3 44	Hloubětín	5 595	7 17	Lahovice	218	8 72			
Starém Město	6 704	3 42	Holešovice	18 006	6 81	Třebonice	254	8 66			
Vyšehrad	1 063	3 39	Satalice	698	6 73	Hloubětín	5 979	8 50			
Holyně	181	3 31	Třeboradice	364	6 59	Přední Kopanina	332	8 43			
Žižkov	31 542	3 30	Letňany	8 679	6 50	Vysočany	7 700	8 27			
Libeň	15 359	3 27	Smíchov	17 795	6 49	Cholutice	242	8 26			
Horál	Měcholupy	5 507	3 20	Nusle	18 414	6 47	Černý Most	13 356	8 20		
Lochov	316	3 16	Černý Most	10 678	6 43	Háje u Uhřetovic	245	8 16			
Vinohrady	32 972	3 12	Háje u Uhřetovic	187	6 42	Benice	307	8 14			

Table 7.1.1: Cadastral territories (CT) with the highest unemployment rate in the given year
Source: ČSÚ, 1991, ČSÚ, 2001, ČSÚ, 2011
Note: Cadastral territories with more than 50 inhabitants only. EA – economically active inhabitants, UR – unemployment rate (%)

The evolution of unemployment is also connected to the number, structure and distribution of jobs. Jobs are primarily concentrated in the city centre. Nevertheless, Prague’s transforming landscape, post-industrial production relations and job diversification challenge the city centre’s traditional position as the only area amassing job opportunities and jobs are now pooled also in other parts of the city and even beyond its borders (Lang 2003, Garreau 1991). Jobs are now located in peripheral areas within the city’s borders (Zličín, Černý Most, Chodov, Ružyně) and on the periphery of the metropolitan region. The increased number of jobs in other than central parts of the city contributes to an even distribution of unemployment.

¹ By Act no. 86/1950 Coll. of the penal code

² 1991 census data

³ 2001 census data

⁴ 2001 census data

References:

FEŘTŘOVÁ, M. (2011): *Nezaměstnanost a sociální dávky*. In: *Ouředníček, M., Temelová, J., Pospíšilová, L. eds.: Atlas sociálně prostorové diferenciacie České republiky*. Karolinum, Praha, pp. 37–38.
GARREAU, J. (1991): *Edge City: Life on The New Frontier*. Doubleday, New York.
HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha.
KATRŇÁK, T., MAREŠ, P. (2007): *Segmenty zaměstnaných a nezaměstnaných v České republice v letech 1998 až 2004*. Sociologický časopis, 43, n. 2, pp. 281–303.
LANG, R. E. (2003): *Edgeless Cities, Exploring the Elusive Metropolis*. Brookings Institution Press, Washington D. C.
MAREŠ, P., HORÁKOVÁ, M., RÁKOZYOVÁ, M. (2008): *Sociální exkluze na lokální úrovni. Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, Praha*.
MUSIL, J. (1967): *Sociologie soudobého města*. Svoboda, Praha.
SVOBODA, P., PŘIDALOVÁ, I., OUŘEDNÍČEK, M. (2014): *Ukazatele ekonomické struktury a mobility obyvatelstva ve sčítáních lidu*. Historická geografie, 40, n. 2, pp. 285–306.
Zákon č. 86/1950 Sb. (1950): *Trestní zákon ze dne 12. července 1950*.

Data sources:

ČSÚ (1991): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991*. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2001): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001*. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2011): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011*. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2014): *Trh práce. Výběrové šetření pracovních sil, Praha, Český statistický úřad*. Dostupné on-line: <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/kapitola/250130-14-r-2014-401> (staženo 30. 8. 2014).
MPSV (2014a): *Míra registrované nezaměstnanosti 2000–2013*. Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky.
MPSV (2014b): *Statistiky nezaměstnanosti na integrovaném portálu MPSV Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky*. Dostupné on-line: <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz> (staženo 30. 8. 2014).
SÚS (1931): *Nezaměstnanost podle předběžných výsledků sčítání lidu ze dne 1. XII. 1930*. Zprávy Státního úřadu statistického republiky Československé, ročník XII, č. 109. Státní úřad statistický, Praha.

Map data sources:

ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1991, 2001, 2011*. Praha, Český statistický úřad.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje
CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

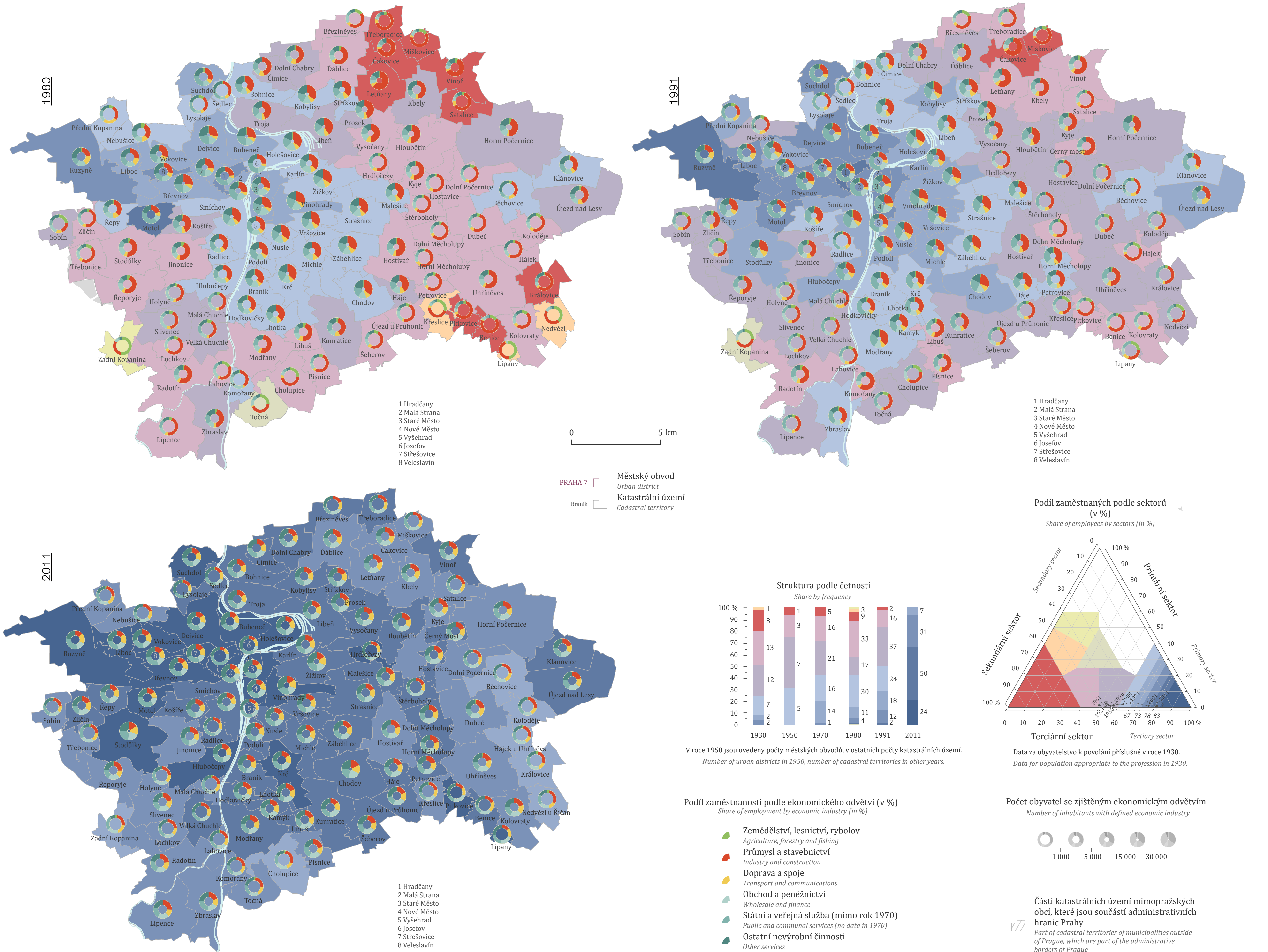

Autor textu:
Author of text:
Peter Svoboda
Autor návrhu:
Thematic concept:
Peter Svoboda
Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Jiří Nemeškal
Graphic and cartographic processing:

Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P010VV033 “Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS”.

The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P010VV033 “Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment”.

ZAMĚSTNANÍ PODLE EKONOMICKÝCH SEKTORŮ
EMPLOYEES BY ECONOMIC SECTORS

Employment structure provides information not only about the dominant industry of inhabitants' occupation, but also reflects the level of advancement of the economy and society. Work position is also a significant element of personal identity, which is reflected in the inhabitant's value, the income and residential preferences of the population. Residential preferences initiate spatial differentiation of (not only) new types of housing and transform the inner organization of urban spaces. The relationship between employment structure and localization of work, i. e. between place of residence and place of work, stimulates the creation of new forms of functional differentiation of the urban area (Oušedníček 2012). On the other hand, spatial concentration of employees of a declining industry or unemployed inhabitants can contribute to a degradation of the urban area, its stigmatization and social exclusion of its inhabitants (Katrňák, Mareš 2007). Regarding the employment structure from a spatial point of view allows us to identify areas suffering from structural issues, which are prone to a high incidence of socio-pathological phenomena or getting a bad reputation.

The purpose of this thematic map is to assess the evolution and changes in Prague's employment structure (within its administrative borders relevant for the particular year of census), as well as its spatial differentiation in the long-term context of changing economic reality in the 20th and 21st centuries. Based on census data, the map uses a triangular graph to show the percentage of earners, who stated the industry of their economic activity in the census form, in each of the three basic sectors. A proportional symbol map then describes the employment structure by industry in greater detail (6 defined industries) and the share of people who didn't state their industry of employment in the census form is also included. In several censuses, this share was rather high (see Table 7.2.1.), which significantly hampers the interpretation of results. It is important to note that the methods of data collection and even the classification of economic activities have changed during the more-than-hundred-year-long evolution of the economy. Therefore, they are not and cannot be fully comparable (Svoboda, Přidalová, Oušedníček 2014).

Sector	1921	1930	1947	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2011
Primary sector (d)	1.82	1.19	0.88	1.28	1.12	1.32	1.34	1.93	0.63	0.45
Primary sector (t)	1.52	0.99	0.88	1.27	1.03	1.21	1.31	1.85	0.58	0.36
Secondary sector (d)	45.97	43.04	43.45	41.74	49.29	39.60	35.96	31.79	22.24	18.07
Secondary sector (t)	38.30	35.59	43.19	41.40	45.70	36.24	35.35	30.34	20.45	14.17
Tertiary sector (d)	52.21	55.76	55.67	56.97	49.59	59.08	62.70	66.28	77.13	81.47
Tertiary sector (t)	43.50	46.10	55.34	56.51	45.98	54.07	61.63	63.26	70.92	63.90
Defined (d)	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Defined (t)	83.31	82.68	99.41	99.18	92.72	91.52	98.30	95.44	91.95	78.43
Not defined (t)	16.69	17.32	0.59	0.82	7.28	8.48	1.70	4.56	8.05	21.57

Table 7.2.1: Development of employment structure by sector in Prague in 1921–2011 (in %)
Source: ČSÚ, 1970; ČSÚ, 1980; ČSÚ, 1991; ČSÚ, 2001; ČSÚ, 2011; SKHLMP, 1926; SÚHLMP, 1937; SÚS 1927; SÚS 1935; SÚS 1949; SÚS 1950; ÚKLKS 1965.

Note: (d) - out of population with defined sector; (t) - out of total economically active population.

The beginnings of socio-economic differentiation of the inhabitants in Prague and its surroundings, which became part of Prague in the early 20th century, date back to the feudal era. The nobles were concentrated in Hradčany and Malá Strana (left shore of the Vltava River), whereas Nové Město and Staré Město (right shore of the Vltava River) were centres of trade. In Prague's hinterland, there were mainly agricultural municipalities. During the 19th century, Prague developed into a highly industrialized provincial city and the centre of Bohemia, as part of Austria-Hungary. Both these periods significantly shaped the spatial differentiation of employment of the inhabitants of the city, which in 1918 became the main economic and administrative centre of the newly formed Czechoslovakia. In the 19th century, the development of spatial differentiation of employment structure in Prague had obvious concentric pattern, reflecting the spatial and population growth of Prague as an industrial city and administrative centre of Bohemia in the preceding period. In all observed years, there was a decline in the service sector and an increase of the industry sector in relatively regular concentric zones directed from the centre to the (then) borders of the city. Even though the 1921 data is not very differentiated in terms of space, it is clear that services were concentrated in the city centre, in which "... the typical division of Prague into the left-shore governmental zone and right-shore trade centre was highly pronounced" (Oušedníček 2012, p. 264). In an annular pattern, the administrative and trade centre was surrounded by originally agricultural villages (Karlín, Smíchov, Libeň, Bubny, Holešovice, Dejvice, Košíře, Podolí, Pankrác, Vršovice and Nusle), which underwent a significant change in the first stages of industrialization, becoming working class neighbourhoods. Already in the early 20th century, most of them were part of the industrial suburban agglomeration of Prague. Decisive factors shaping the industrialization were mainly the access to the Vltava River and development of the railway.

The 1921 and 1930 census data reflect a situation where these municipalities were already parts of Prague, which also manifests itself in a greater share of the tertiary sector. The Prague industrial suburbs were mainly growing due to an extensive migration from rural areas (Boháč 1923, Oušedníček 2012). As to socio-economic differentiation, the wealthier classes were moving to the growing centre and certain more prestigious areas (Dejvice, Vinohrady), pushing the poorer people towards the suburbs, which further enhanced the formation of a relatively regular annular pattern of socio-spatial differentiation (in terms of education, income, industry of employment, etc.), which lasted until the interwar period (Moschelesová 1937, Král 1946; etc.).

The data from the census after the second world war don't yet reflect the socialist transformation, collectivization and the change in the sector structure, mainly because the 1950 census "... took place at the very beginning of socialization, where the socialization of small craftsmen's and trade businesses was not yet completed"

(SÚS 1958, p. 6), which is also apparent from the historical development of employment structure by industry (see Figure 7.2.1).

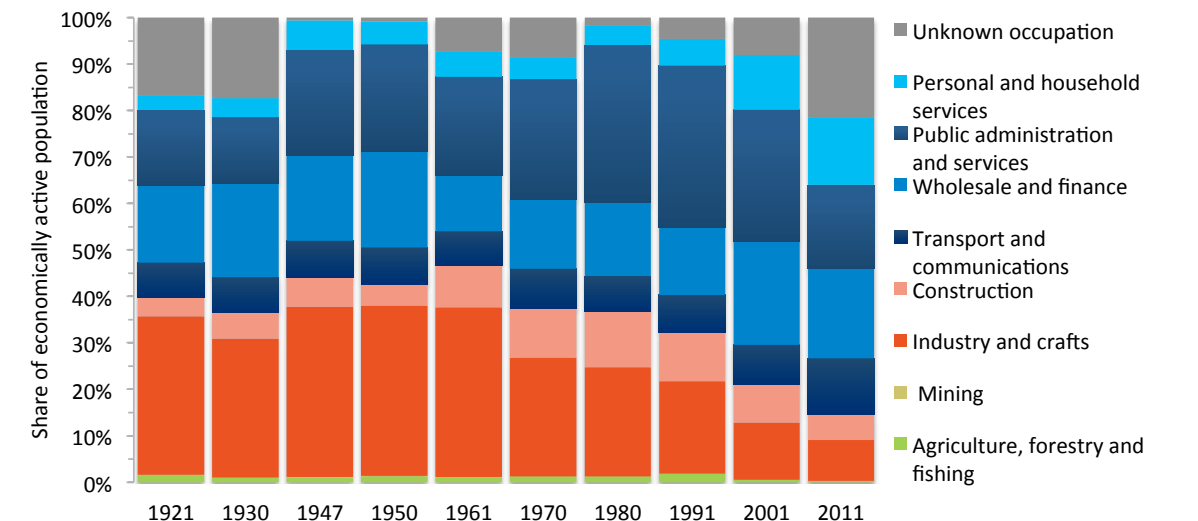

Figure 7.2.1: The evolution of the employment structure by industry in Prague (1921–2011)
Source: ČSÚ, 1970; ČSÚ, 1980; ČSÚ, 1991; ČSÚ, 2001; ČSÚ, 2011; SKHLMP, 1926; SÚHLMP, 1937; SÚS 1927; SÚS 1935; SÚS 1949; SÚS 1950; ÚKLKS 1965.

Note: The classification of occupations and economic sectors has changed considerably over time, the comparison is, therefore, only indicative (for more detail see for ex. Kopačka 2009; Svoboda, Přidalová, Oušedníček 2014).

The socialist transformation and its effects on the employment structure were for the first time reflected in the 1961 census results. At the same time, the first major change in methods took place in terms of data collection and reporting, which makes the possibilities of comparison with the preceding period significantly limited. In Prague, the centrally planned economy brought about a decline in the wholesale and finance industry, and an increase of employment in public and social services and construction. This was a result of the beginning construction of large transport infrastructure projects and mass construction of housing estates on the outskirts of Prague. Despite the attempts to weaken the position of Prague in favour of smaller cities and peripheral areas (Hampl 2005), Prague maintained its central decisive and administrative position, resulting in greater employment in services in the city centre and its surroundings. Industry was only prevalent in a few areas, predominantly on the outskirts of the city (Letňany, Čakovice, Miskovice, Třeboradice).

The post-revolutionary transformation together with a mass deindustrialization – caused by the loss of Comecon markets, the inability to compete with western markets and a deeper economic recession in the second half of the 1990s – resulted in a pronounced tertiarization of the economy of Prague (see Figure 7.2.1) and the whole Czechia. The market economy quite rapidly gave the employment structure in Prague its natural spatial pattern determined by market forces. The greatest tertiarization can again be observed mostly in the spatial differentiation of the city centre and parts of Prague 6. It may be noted that socio-spatial differentiation of Prague based on employment structure by industry reflects the concentric pattern directed from the city centre towards its outskirts. This pattern can be observed throughout the 20th century, where the prevalence of the service sector mirrors the level of economic advancement.

References:
BOHÁČ, A. (1923): *Hlavní město Praha. Studie o obyvatelstvu*. SÚS. Bursík a Kohout, Praha.
HAMPL, M. (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: transformační procesy a jejich obecný kontext*. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, Praha.

KATRŇÁK, T., MAREŠ, P. (2007): *Segmenty zaměstnaných a nezaměstnaných v České republice v letech 1998 až 2004*. Sociologický časopis, 43, n. 2, pp. 281–303.

KOPAČKA, L. (2009): *Vývoj a změny sektorové struktury hospodářství (1948–2005)*. In: Hrnčárová, T., Macková, P., Zvara, I. et al.: *Atlas krajiny České republiky. Ministerstvo životního prostředí ČR a Výzkumný ústav Silva Taroucy, Praha-Průhonice*, pp. 176–177.

KRÁL, J. (1946): *Zeměpisný průvodce Velkou Prahou a její kulturní oblastí*. Melantrich, Praha.

MOSCHELESOVÁ, J. (1937): *The Demographic, Social and Economic Regions of Greater Prague: A Contribution to Urban Geography*. Geographical Review, 27, pp. 413–430.

OušEDNÍČEK, M. (2012): *Sociálně-prostorová struktura industriální Prahy*. In Chodějovská, E., Šimůnek, R. eds. *Krajina jako historické jeviště. Historický ústav AV ČR, v. v. i., Praha*, pp. 263–283.

SVOBODA, P., PŘIDALOVÁ, I., OušEDNÍČEK, M. (2014): *Ukazatele ekonomické struktury a mobility obyvatelstva ve sčítáních lidu. Historická geografie*, 40, n. 2, pp. 285–306.

Data sources:
ČSÚ (1970): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.*

ČSÚ (1980): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.*

ČSÚ (1991): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.*

ČSÚ (2001): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.*

ČSÚ (2011): *Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.*

SKHLMP (1926): *Statistická zpráva hlavního města Prahy, spojených obcí Karlína, Smíchova, Vinohrad, Vršovic a Žižkova a 32 sousedních obcí a osad Velké Prahy za rok 1921: Nové řady ročníků 41. Statistická komise Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1927): *Sčítání lidu v Republice československé ze dne 15. února 1921. Díl II. Povolání obyvatelstva, Část 4. Státní úřad statistický, Praha.*

SÚS (1935): *Sčítání lidu v Republice československé ze dne 1. prosince 1930. Díl II. Povolání obyvatelstva, Část 3. Státní úřad statistický, Praha.*

SÚS (1949): *Soupis obyvatelstva ke dni 22. května 1947. Část V. Poměr obyvatelstva k povolání, skupiny objektivního povolání. Zprávy Státního úřadu statistického Republiky československé. Ročníky I–XXIX. Státní úřad statistický, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

Map data sources:
ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1970, 1980, 1991, 2011. Praha, Český statistický úřad.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

Map data sources:
ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1970, 1980, 1991, 2011. Praha, Český statistický úřad.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

Map data sources:
ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1970, 1980, 1991, 2011. Praha, Český statistický úřad.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

Map data sources:
ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1970, 1980, 1991, 2011. Praha, Český statistický úřad.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

Map data sources:
ČSÚ: *Sčítání lidu, domů a bytů 1970, 1980, 1991, 2011. Praha, Český statistický úřad.*

SÚHLMP (1937): *Statistická zpráva hlavního města Prahy za léta 1930–1933, Nové řady ročníků 50. – 53. Statistický úřad Hlavního města Prahy, Praha.*

SÚS (1958): *Sčítání lidu, domů a bytů v Československé socialistické republice k 1. březnu 1950. Skupina A, Svazek č. 36, Díl 1. Ústřední komise lidové kontroly a statistiky, Praha.*

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje
CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

Autor návrhu:
Thematic concept:

Peter Svoboda

Autor textu:
Author of text:

Peter Svoboda

Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Graphic and cartographic processing:

Jiří Nemeškal

Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P010VV033 "Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS".

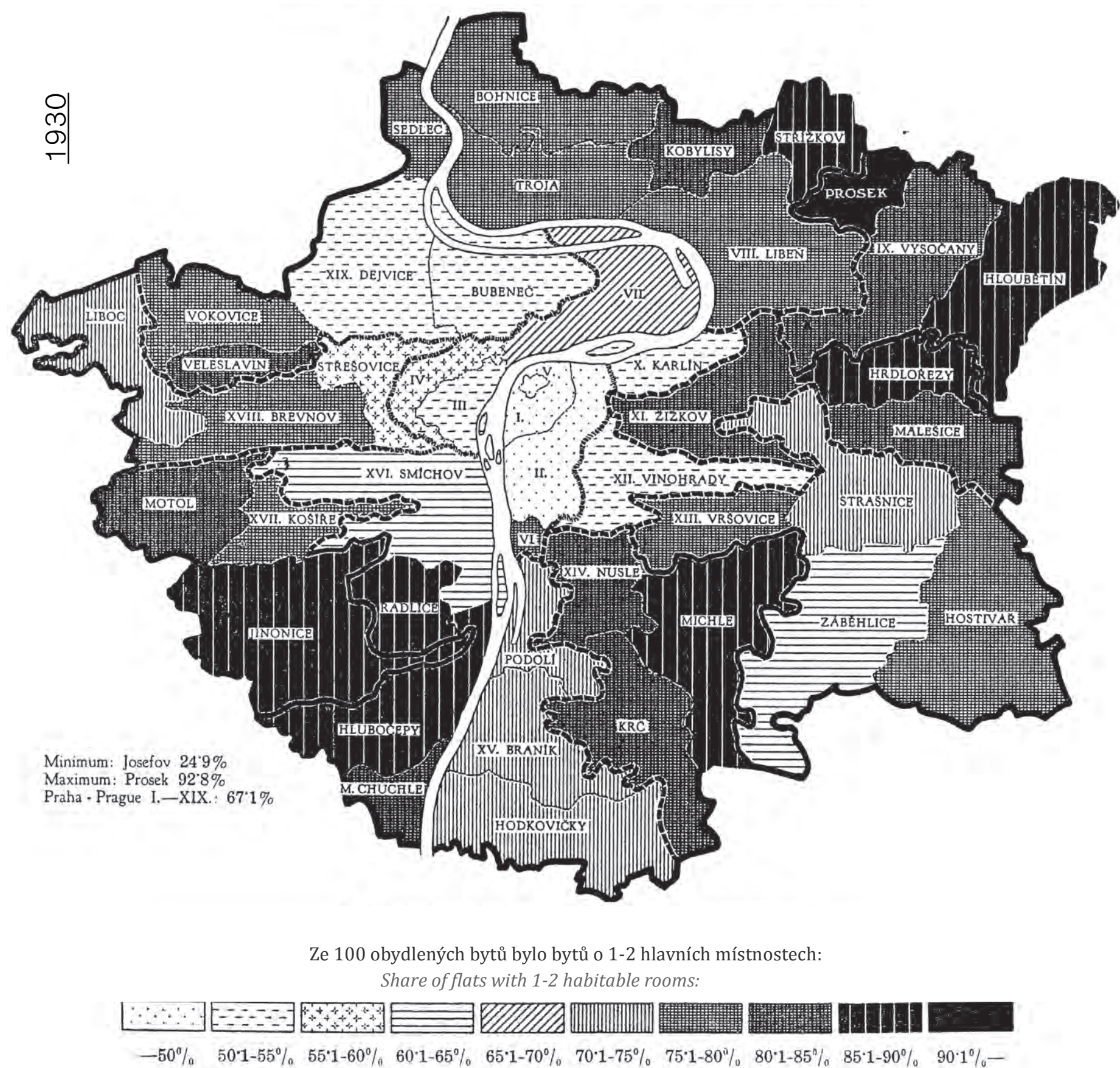
The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P010VV033 "Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment".

KVALITA BYTOVÉHO FONDU V PRAZE

QUALITY OF HOUSING STOCK IN PRAGUE

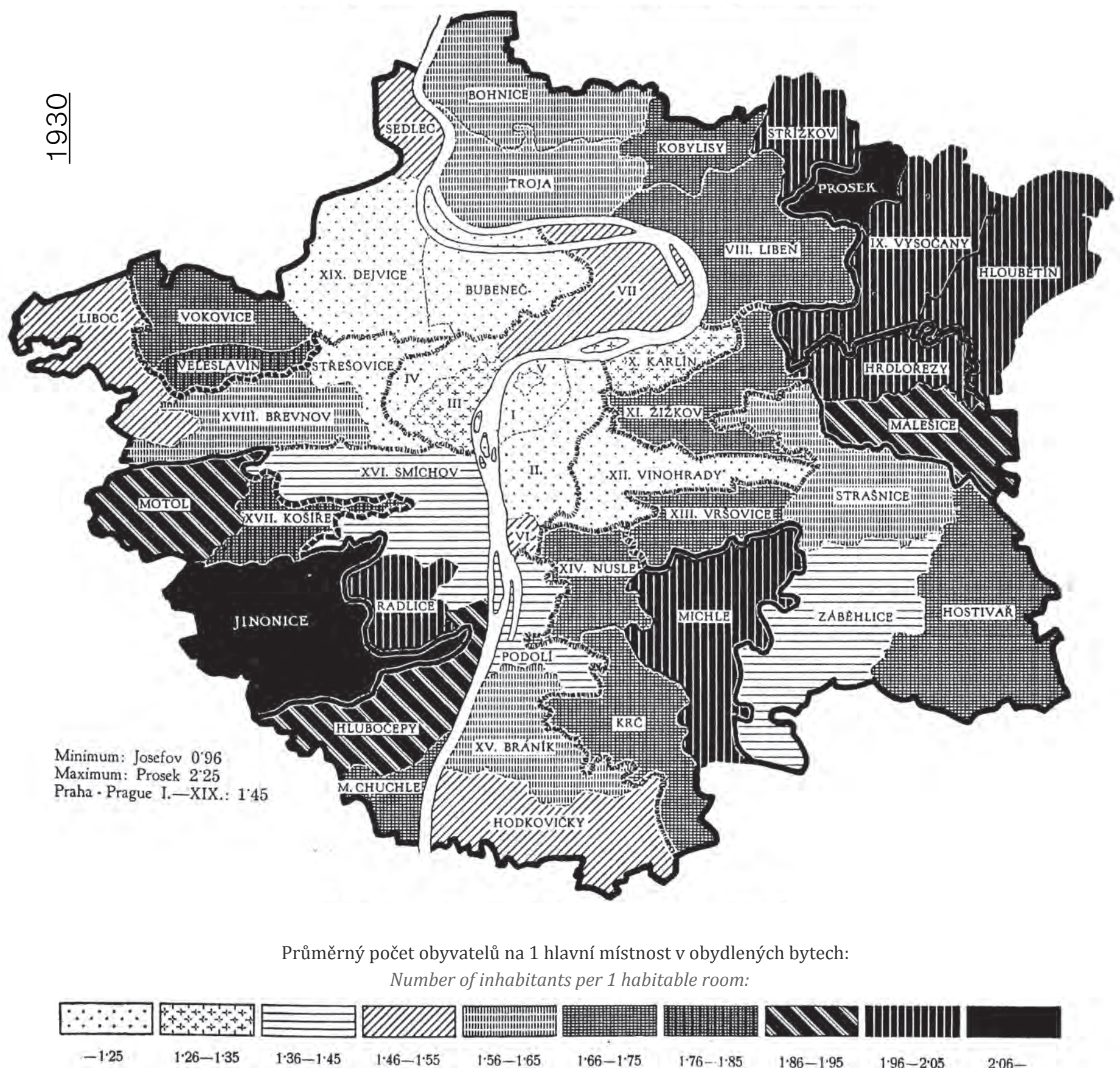
NEJMENŠÍ BYTY (O 1–2 HLAVNÍCH MÍSTNOSTECH) (BARVÍNEK 1935)

THE SMALLEST FLATS (1–2 HABITABLE ROOMS) (BARVÍNEK 1935)

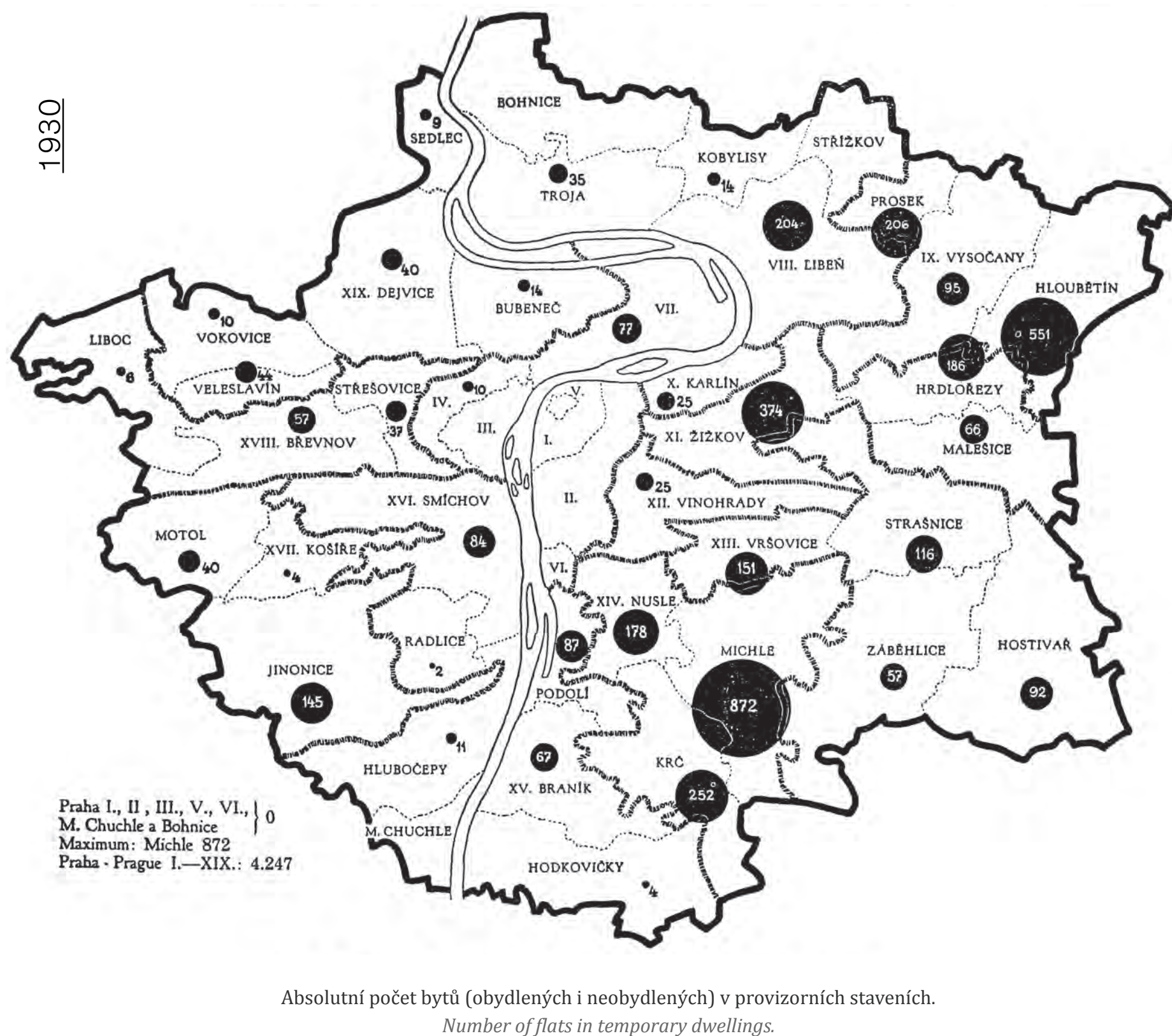
PŘELIDNĚNÉ BYTY (S VÍCE NEŽ 2 OSOBAMI NA 1 HLAVNÍ MÍSTNOST) (BARVÍNEK 1935)

OVERCROWDED FLATS (MORE THAN 2 PERSONS PER 1 HABITABLE ROOM) (BARVÍNEK 1935)

BYTY V PROVIZORNÍCH STAVENÍCH (BARVÍNEK 1935)

FLATS IN TEMPORARY DWELLINGS (BARVÍNEK 1935)

Kvalita bytového fondu je ukazatelem, který vypovídá jak o samotné kvalitě bydlení (fyzická stránka), tak o způsobu či stylu bydlení obyvatelstva (sociální stránka) a odráží také životní úroveň obyvatel. Mezi základní indikátory kvality bytového fondu sledované dlouhodobou statistikou patří velikostní struktura bytů měřená počtem místností a obytnou plochou, zalidněnost a technická vybavenost (např. zdroj tepla a vody či vybavenost koupelnou a toaletou). Struktura bytového fondu z hlediska kvality se odvíjí od řady faktorů, mezi něž patří celkový objem bytového fondu a tempo výstavby, technologické možnosti a architektonické přístupy, standardy bydlení, preference obyvatelstva a jeho ekonomické možnosti (viz Musil 1971).

Cílem specializované mapy je zachytit a představit vývoj kvality bydlení v hlavním městě Praze v průběhu 20. a 21. století a nalézt důležité trendy a vzorce prostorové diferenciace. Mapový list ilustruje proměnu způsobu bydlení pražského obyvatelstva od začátku 20. století a rozdílů v kvalitě bydlení mezi jednotlivými čtvrtěmi města. Struktura bytového fondu podle velikosti, zalidněnosti a vybavenosti je jednou z charakteristik využívaných k hodnocení prostorové diferenciace obyvatelstva z hlediska jeho sociálního, ekonomického a také demografického složení (viz např. Matějů 1977). Především ve starších pracích zabývajících se sociálně prostorovou strukturou Prahy je možné nalézt souvislost mezi strukturou bytového fondu a sociálním statusem obyvatel dané čtvrti. Ve čtvrtích se socio-ekonomicky slabším obyvatelstvem se nacházely menší byty, s menším počtem místností a horší kvalitou (viz např. Matějů 1980, Votrubec 1965).

Hodnocení kvality bytového fondu je založeno na využití dat ze sčítání bytů v Praze v letech 1921 a 1930 a ze Sčítání lidu, domů a bytů v letech 1950 až 2011. Do analýzy byly zahrnuty následující indikátory: velikostní struktura bytového fondu, zalidněnost bytu a typ (kategorie) bytu daný jeho vybaveností. Pro hodnocení velikostní struktury bytového fondu byla vytvořena typologie. Typologie vychází z podílu bytů, složených z i) 1 až 2 obytných místností, ii) 3 obytných místností a iii) 4 a více obytných místností v jednotlivých katastrálních územích. Ukazatel zalidněnosti, vyjádřený počtem osob připadajících na obytnou místnost, je hodnocen pomocí 1. a 4. kvintilu zalidněných bytů. První kvintil vymezuje pětinu katastrálních území s nejméně zalidněnými byty (nejmenší počet osob na obytnou místnost), čtvrtý kvintil ohraničuje pětinu katastrů s nejvíce zalidněnými byty. Ukazatel typ bytu člení bytový fond na „standardní“ a „se sníženou kvalitou“. Toto rozdělení využívá kritérií: způsob vytápění bytu a rozsah základního příslušenství – koupelna a splachovací záchod (viz tabulka 9.1.1).

Vývoj struktury bytového fondu a jeho kvality od počátku 20. století je možné hodnotit na základě rozlišení jednotlivých

Typ bytu	Ústřední topení	Základní příslušenství
Standardní byty	Ano	Částečné či úplné
Standardní byty	Ne	Úplné
Byty se sníženou kvalitou	Ne	Částečné

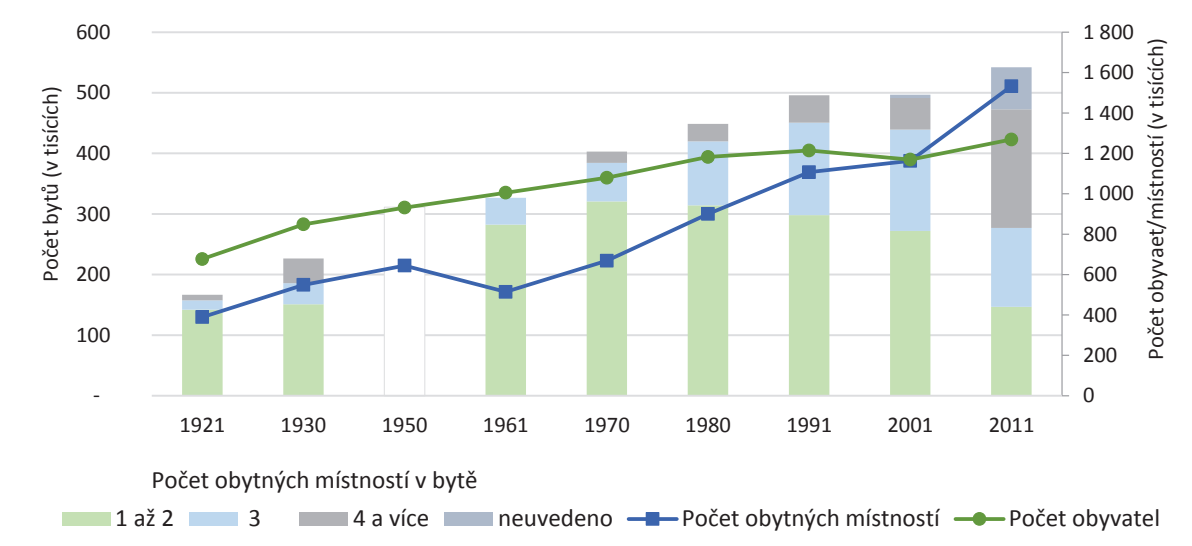
Tabulka 9.1.1: Typ bytů podle kvality
Zdroj: ČSÚ, 2014

vývojových fází rozvoje hlavního města. Pro účely tohoto textu bude využito členění na meziválečné industriální období, socialistické období a současné postsocialistické období. Každá z těchto etap se svými specifiky promítla do struktury bytového fondu a významně ovlivnila bytovou situaci i v obdobích následujících.

Na začátku 20. století byla bytová situace v hlavním městě poměrně nepříznivá, počet bytů byl nedostačující a chyběla také základní vybavenost. Naprostá většina bytů se v této době skládala pouze z jedné až dvou obytných místností (viz obrázek 9.1.1). Podle sčítání v roce 1921 bylo ještě velmi málo bytů vybaveno základním příslušenstvím, jako je vodovod (38 %), koupelna (18 %) či záchod (37 %), přičemž toto základní vybavení postrádala i řada domů ve čtvrtích se sociálně silnějším obyvatelstvem (Horská 2002). Bytový fond byl však v rámci prostoru města značně diferencován. Při pohledu na mapu z 30. let 20. století je patrný rozdíl ve velikostní struktuře a zalidněnosti bytů mezi čtvrtěmi obývanými dělnickým (např. Žižkov, Vršovice, Nusle) a úřednickým obyvatelstvem (např. Vinohrady, Karlín, Dejvice). Zatímco buržoazie si stavěla vily na „dobrých a vyslunných polích“, pro úřednické a dělnické obyvatelstvo byly vystavěny činnovní domy na okraji městského jádra (Votrubec 1965). Nejchudší vrstvy si pak stavěly provizorní stavení v rámci tzv. nouzových kolonií, které vznikaly v těch nejhorších lokalitách na zamokřených (Na Slatinách), svažitých (na Krejčárku), sevřených (Libeňský ostrov) či odlehlých (Na Košíku) územích (Votrubec 1959).

Období druhé světové války přineslo stagnaci v bytové výstavbě, která se opět začala rozvíjet až na konci 50. let (Votrubec 1965). Přestože už na začátku socialistického období docházelo k nárůstu počtu bytů, byla to až 70. léta, která přinesla výraznější obrat v intenzitě bytové výstavby a především také vyšší kvalitu bytového fondu (Matějů 1977). Rozsáhlá bytová výstavba 70. let měla pozitivní dopad na skladbu bytového fondu jak z hlediska kvantitativních (větší počet bytů a obytných místností), tak kvalitativních ukazatelů (vybavenost základním příslušenstvím) (viz obrázek 9.1.1 a 9.1.2 a tabulka 9.1.2). Dopad nové výstavby na kvalitu bytového fondu v jednotlivých pražských čtvrtích byl však poměrně diferencovaný. Nejvyšší podíl plně vybavených bytů se nacházel v oblastech výstavby sídlištních celků na okrajích vnitřního města (např. Záběhlice, Kobylisy, Strašnice,

Chodov). Byty na sídlištních dosahovaly v této době již téměř 100% vybavenosti koupelnou či sprchou (Votrubec 1965). Nejvíce bytů se sníženou kvalitou se nacházelo v historickém jádru města a ve vnitřním městě, kde převažoval starší bytový fond (např. Smíchov, Malá Strana, Žižkov, Nové Město). Do tohoto území, které v předchozím meziválečném období představovalo v rámci městského prostoru naopak oblast s kvalitnějším bydlením, totiž v průběhu socialistického období státní investice nesměřovaly a docházelo k fyzické degradaci bytového fondu (Musil 1987).

Obrázek 9.1.1: Vývoj velikostní struktury bytového fondu v Praze mezi lety 1921 a 2011
Zdroj: Soupis bytů v Praze, 1921; Sčítání bytů v Praze, 1930; Praha v číslech, 1963; FSÚ, 1974; ČSÚ 1950, 1980, 1991, 2001, 2011
Poznámka 1: Pro rok 1950 nejsou dostupné údaje o velikostní struktuře bytového fondu v Praze.
Poznámka 2: V roce 1950 se jedná o byty v obydlených domech, údaj může zahrnovat i neobydlené byty v obydlených domech (ČSÚ 1950).

V porevolučním období se začala výrazně proměňovat struktura bytového fondu z hlediska všech sledovaných ukazatelů kvality (velikost bytu – plocha i počet místností, zalidněnost, obytná plocha na osobu, vybavenost bytu – viz tabulka 9.1.2 a obrázek 9.1.2 v anglické části). Největší změny ve skladbě bytového fondu se odehrály ve velikostní struktuře (viz obrázek 9.1.1). Téměř na celém území města došlo k nárůstu podílu větších bytů na úkor menších, což je však ovlivněno také změnou metodiky. Nejvýraznější proměnu zaznamenaly okrajové čtvrti města (např. Kolovraty, Uhřetíněves, Lipence, Březiněves), kde dochází k vyšší intenzitě bytové výstavby. Na velikostní struktuře bytů se odráží také období výstavby a podíl rodinných domů (viz Typologie rezidenčních areálů). Nejvíce zalidněné byty se nacházely ve vnitřním městě (např. Žižkov, Vyšehrad) a ve vnějším městě se sídlištní zástavbou (např. Černý Most, Řepy). Nicméně i zde byly hodnoty zalidněnosti poměrně nízké. V 90. letech byl ještě stále patrný rozdíl ve vybavenosti bytového fondu v různých částech města (např. centrum vs. vnější město), především díky rekonstrukci se však ve vnitřních částech města snižoval počet bytů se sníženou kvalitou a ani tento ukazatel dnes již pražské čtvrti výrazně nediferencuje.

	Počet bytů		Podíl bytů [%]	
	standardních	se sníženou kvalitou	standardních	se sníženou kvalitou
1970	283 799	119 097	70	30
1980	372 419	76 322	83	17
1991	466 529	29 275	94	6
2001	485 419	6 219	99	1
2011	477 909	36 358	93	7

Tabulka 9.1.2: Vývoj kvality bytového fondu v Praze mezi lety 1970 a 2011
Zdroj: FSÚ, 1974; ČSÚ, 1980, 1991, 2001, 2011

Literatura:

HORSKÁ, P. (2002): Klasická urbanizace v českých zemích (1830–1930). In: Horská, P., Maur, E., Musil, J. eds.: Zrod velkoměsta. Paseka, Litomyšl, s. 121–236.

LINHART, J., RAK, V., VOŽENÍLEK, J. (1977): Sociální aspekty ekologické zónace hlavního města Prahy. Sociologický časopis, 13, č. 1, s. 94–115.

MATEJŮ, P. (1977): Sociologické aspekty vývoje bydlení v Praze. Sociologický časopis, 13, č. 1, s. 38–58.

MATEJŮ, P. (1980): Vývoj sociálně prostorové struktury Prahy v letech 1930–1970 ve světle faktorové analýzy. Sociologický časopis, 16, č. 4, s. 572–591.

MUSIL, J. (1971): Sociologie bydlení. Svoboda, Praha.

MUSIL, J. (1987): Housing policy and the sociospatial structure of cities in a socialist country: the example of Prague. International Journal of Urban and Regional Research, 11, č. 1, s. 27–36.

VOTRUBEC, C. (1959): Zanikání nouzových kolonií na území Prahy. Příspěvek k zeměpisu velkoměsta. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 64, s. 6–12.

VOTRUBEC, C. (1965): Praha – zeměpis velkoměsta. Státní pedagogické nakladatelství, Praha.

Zdroje dat:

ČSÚ (1950): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 1950. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1980): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 11. 1980. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.

ČSÚ (2014): Domovní a bytový fond podle výsledků sčítání lidu. Český statistický úřad, Praha.

FSÚ (1974): Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970: tabulky za kraj: Praha hl. město ČSSR. Federální statistický úřad, Praha.

Praha v číslech: Ekonomický rozvoj, výsledky sčítání lidu, domů a bytů, perspektiva vývoje do roku 1980 (1963). SEVT, Praha.

Soupis bytů v Praze podle stavu z 15. února 1921. Statistická komise hlavního města Prahy, Praha.

Sčítání bytů v Praze ze dne 1. prosince 1930. Statistický úřad hlavního města Prahy, Praha.

Mapové zdroje:

BARVÍNEK, V. K. (1935): Sčítání bytů v Praze ze dne 1. prosince 1930. Statistický úřad hlavního města Prahy, Praha.

ČSÚ: Sčítání lidu, domů a bytů 1980, 1991, 2001, 2011. Český statistický úřad, Praha.

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje

CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

Urbanní a regionální laboratoř
Urban and Regional Laboratory

HISTORICKÁ DATA V GIS
PROJEKT V RÁMCI APLIKOVANÉHO VÝZKUMU A VÝVOJE NÁRODNÍ A KULTURNÍ IDENTITY
1921 1930 1950 1963 1970 1980 1991 2001 2011

Autor textu:
Author of text:

Zuzana Kopecká

Autor návrhu:
Thematic concept:

Zuzana Kopecká

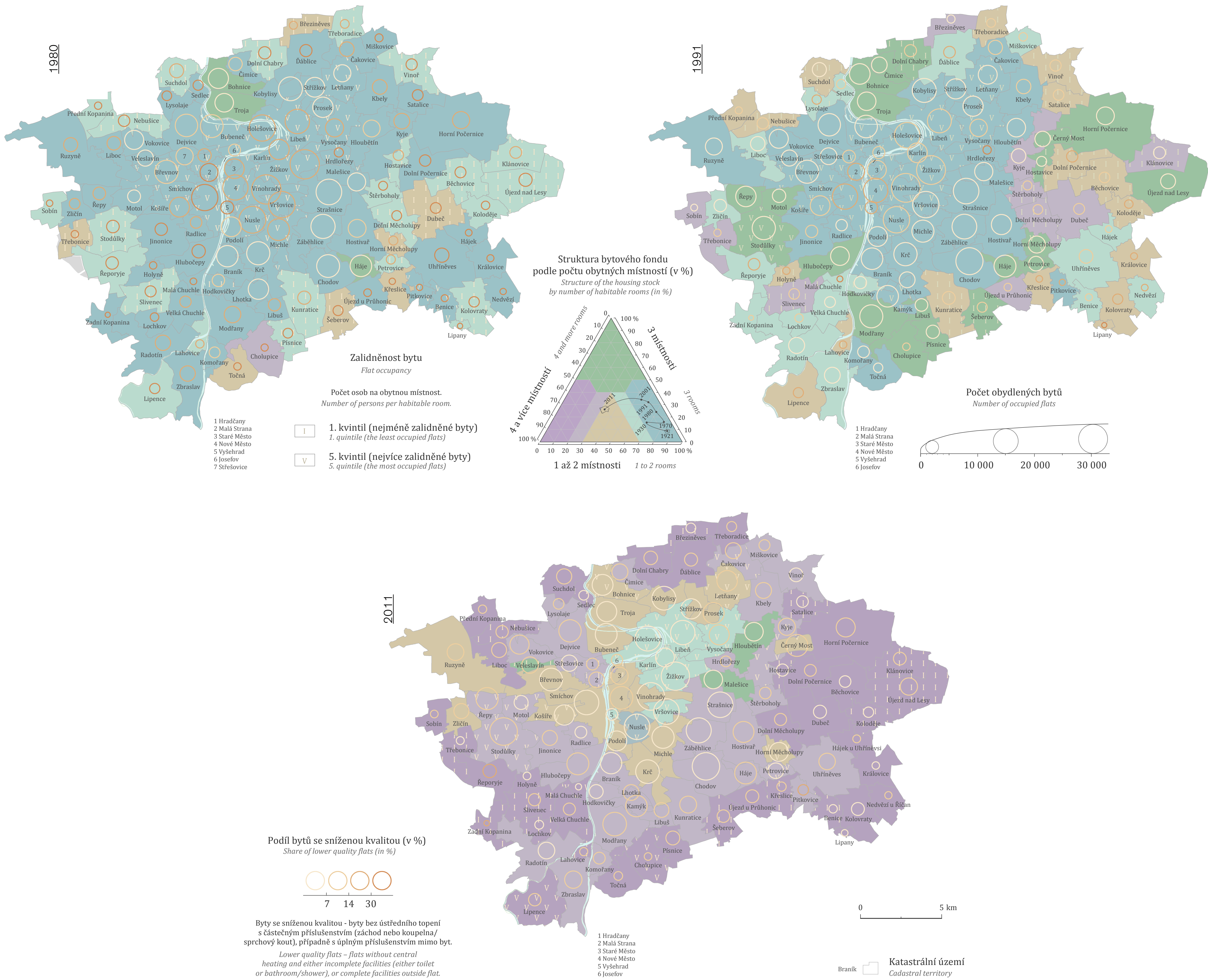
Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Graphic and cartographic processing:

Jiří Nemeškal

Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P010VV033 "Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS".

The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P010VV033 "Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment".

VELIKOST, ZALIDNĚNOST A VYBAVENOST BYTOVÉHO FONDU
HOUSING STOCK BY SIZE, OCCUPANCY AND EQUIPMENT

The quality of the housing stock provides information on the quality of housing itself (physical aspect), but also on the way and style of housing (social aspect). It also mirrors the standard of living of the population. The main long-term indicators of the quality of the housing stock include the size structure of flats given by the number of rooms and surface area, degree of crowding and availability of facilities (e.g. heating and water systems, bathroom and toilet facilities). The structure of the housing stock, in terms of its quality, depends on many factors, such as the volume of the housing stock, speed of construction, availability of technologies, architectural approach, housing standards, residential preferences and economic potential of the population (see Musil 1971).

The purpose of this thematic map is to assess and describe the evolution of the quality of housing in the capital of Prague in the 20th and 21st centuries and to define relevant trends and patterns of spatial differentiation. The map sheet illustrates the change in the way of housing of the Prague population since the beginning of the 20th century and the differences in the quality of housing of the individual neighbourhoods. The structure of the housing stock based on its size, degree of crowding and availability of facilities is one of the characteristics used to assess the spatial differentiation of a population in terms of its social, economic and demographic structure (see for example Matějů 1977). Mainly in older studies dealing with the socio-spatial structure of Prague, a correlation can be observed between the structure of the housing stock and social status of the population of the particular neighbourhood. In neighbourhoods with a socio-economically weaker population, there were smaller flats with a lower number of rooms and lower quality (see for example Matějů 1980, Votrubec 1965).

The data used for assessing the quality of the housing stock comes from Prague housing censuses in 1921 and 1930 and censuses between 1950 and 2011. The following indicators were included in the analysis: size structure of the housing stock, degree of crowding of the flats and their type (category) based on the availability of facilities. To assess the size structure of the housing stock, a typology was created based on the share of flats with i) 1 to 2 rooms, ii) 3 rooms and iii) 4 and more rooms in the individual cadastral territories. The degree of crowding, defined by the number of people per room, is assessed by the 1st and 4th quintiles of occupied flats. The first quintile defines fifth of cadastral territories with the lowest degree of crowding (the lowest number of people per room), whereas the fourth quintile delimits fifth cadastral territories with the most crowded flats. The type of flat indicator divides the housing stock into "standard quality flats" and "lower quality flats". This segmentation is based on the following criteria: the way of heating and the availability of basic facilities – bathroom and flush toilet (see Table 9.1.1).

Type of flat	Central heating	Basic facilities
Standard quality flats	Yes	Partial or complete Bathroom and/or toilet
Standard quality flats	No	Complete Bathroom and toilet
Lower quality flats	No	Partial Bathroom or toilet

Table 9.1.1: Type of flat by quality
Source: ČSÚ, 2014

The development of the housing stock structure and quality since the beginning of the 20th century can be assessed based on individual development stages of the capital. For the purposes of this text, the development stages shall be the following: interwar industrial period, socialist period and contemporary post-socialist period. Each of these periods specifically shaped the structure of the housing stock and had a significant impact on the periods that followed as well.

In the early 20th century, the housing situation in the capital was quite unfavourable; the number of flats was insufficient and they were lacking basic facilities. The vast majority of flats only consisted of one to two rooms (see Figure 9.1.1 in the Czech version). Based on the 1921 census results, only very few flats were equipped with basic facilities, such as piped water (38%), bathroom (18%) or toilet (37%), whereby such facilities were not included in several houses in neighbourhoods with socially stronger residents either (Horská 2002). However, the housing stock was significantly differentiated within the city as well. In the 1930s map, we can see the difference in size structure and degree of crowding between blue-collar neighbourhoods (such as Žižkov, Vršovice, Nusle) and white-collar neighbourhoods (such as Vinohrady, Karlín, Dejvice). Whereas the bourgeoisie built their houses "in good locations on the sunny side of the city", for the blue-collar and white-collar populations blocks of flats were constructed on the outskirts of the city centre (Votrubec 1965). The poorest classes lived in temporary flats within slums, which were constructed in the worst locations in waterlogged (Na Slatinách), slopy (Na Krejčárku), constricted (Libeňský ostrov) or remote (Na Košíku) areas (Votrubec 1959).

The Second World War was marked with stagnation in housing construction, which was only revived again in the late 1950s (Votrubec 1965). Even though the number of flats was increasing already at the beginning of the socialist period, it was the 1970s that brought a significant turn in the volume of housing construction and a marked increase in the quality of the housing stock (Matějů 1977). The extensive housing construction of the 1970s had a positive impact on the housing stock structure both in terms of quantitative indicators (greater number of flats and rooms) and qualitative indicators (availability of basic facilities) (see Figure 9.1.1 in the Czech version and 9.1.2 and Table 9.1.2). However, the effects on the quality of the housing stock in individual Prague

neighbourhoods were quite diverse. The greatest share of fully equipped flats was in the housing estates on the outskirts of the inner city (e.g. Záběhlice, Kobylisy, Strašnice, Chodov). Almost 100% of the housing estate flats were equipped with a bathroom or shower (Votrubec 1965). The lowest quality flats were in the historical city centre and in the inner city, where the housing stock was mostly older (e.g. Smíchov, Malá Strana, Žižkov, Nové Město). In the interwar period, this was an area with more quality housing as compared to the rest of the city; however, in the socialist period the government didn't invest into this area and the housing stock was degraded (Musil 1987).

After the revolution, the structure of the housing stock started changing significantly in terms of all quality indicators used (size of the flat – area and number of rooms, degree of crowding, surface area per person, availability of facilities – see Table 9.1.2 and Figure 9.1.2). What changed most in the structure of the housing stock was the size structure (see also Figure 9.1.1 in the Czech version). Almost in all areas of the city, the share of larger flats increased at the expense of the smaller ones; however, this fact was also influenced by a change in methodology (see above). The greatest change could be observed on the outskirts (in neighbourhoods such as Kolovraty, Uhřetěves, Lipence, Břežiněves), where the housing construction became more intense. The size structure of the flats also depends on the period of construction and the share of family houses (see Typology of residential area). Flats with the highest degree of crowding could be found in the inner city (e.g. Žižkov, Vyšehrad) and in the housing estates of the outer city (e.g. Černý Most, Řepy). However, the degree of crowding was rather low even here. In the 1990s, the difference in the availability of facilities was still noticeable in the housing stock of different parts of the city (for example city centre versus outer city). However, mainly thanks to reconstruction, the number of lower quality flats in the inner city has been decreasing and nowadays, the difference between neighbourhoods in the availability of facilities is not significant any more.

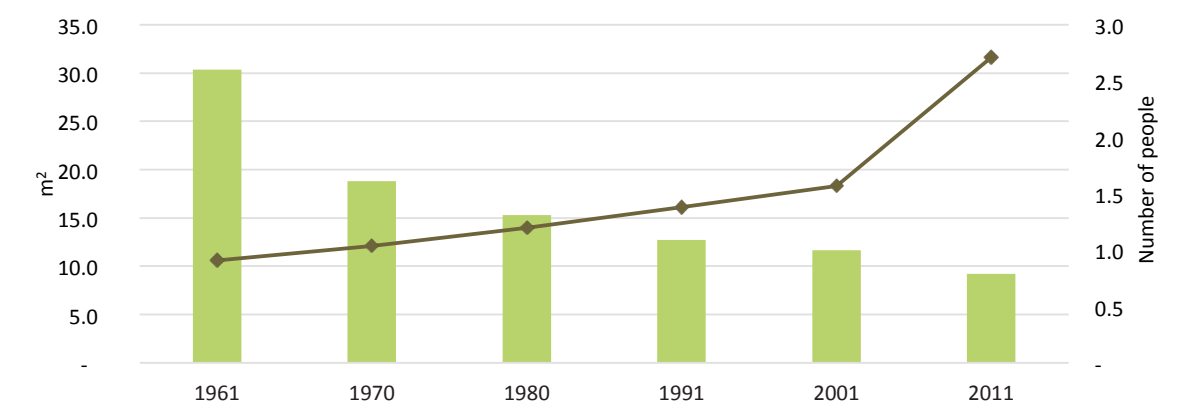

Figure 9.1.2: Development of the degree of crowding and average surface area of flats in Prague between 1961 and 2011
Source: Praha v číslech, 1963; FSÚ, 1974; ČSÚ, 1980, 1991, 2001, 2011

	Number of flats		Share of flats [%]	
	standard quality	lower quality	standard quality	lower quality
1970	283,799	119,097	70	30
1980	372,419	76,322	83	17
1991	466,529	29,275	94	6
2001	485,419	6,219	99	1
2011	477,909	36,358	93	7

Table 9.1.2: Development of the quality of Prague housing stock between 1970 and 2011
Source: FSÚ, 1974; ČSÚ, 1980, 1991, 2001, 2011

References:
HORSKÁ, P. (2002): Klasická urbanizace v českých zemích (1830–1930). In: Horská, P., Maur, E., Musil, J. eds.: Zrod velkoměsta. Paseka, Litomyšl, pp. 121–236.
LINHART, J., RAK, V., VOŽENÍLEK, J. (1977): Sociální aspekty ekologické zónace hlavního města Prahy. Sociologický časopis, 13, n. 1, pp. 94–115.
MATEJŮ, P. (1977): Sociologické aspekty vývoje bydlení v Praze. Sociologický časopis, 13, n. 1, pp. 38–58.
MATEJŮ, P. (1980): Vývoj sociálně prostorové struktury Prahy v letech 1930–1970 ve světle faktorové analýzy. Sociologický časopis, 16, n. 4, pp. 572–591.
MUSIL, J. (1971): Sociologie bydlení. Svoboda, Praha.
MUSIL, J. (1987): Housing policy and the sociospatial structure of cities in a socialist country: the example of Prague. International Journal of Urban and Regional Research, 11, n. 1, pp. 27–36.
VOTRUBEC, C. (1959): Zanikání nouzových kolonií na území Prahy. Příspěvek k zeměpisu velkoměsta. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 64, pp. 6–12.
VOTRUBEC, C. (1965): Praha – zeměpis velkoměsta. Státní pedagogické nakladatelství, Praha.

Data sources:
ČSÚ (1950): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 1950. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (1980): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 1. 1980. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (1991): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 3. 3. 1991. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2001): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ČSÚ (2014): Domovní a bytový fond podle výsledků sčítání lidu. Český statistický úřad, Praha.
FSÚ (1974): Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 12. 1970: tabulky za kraj: Praha hl. město ČSSR. Federální statistický úřad, Praha.
Praha v číslech: Ekonomický rozvoj, výsledky sčítání lidu, domů a bytů, perspektiva vývoje do roku 1980 (1963). SEVT, Praha.
Soupis bytů v Praze podle stavu z 15. února 1921. Statistická komise hlavního města Prahy, Praha.
Sčítání bytů v Praze ze dne 1. prosince 1930. Statistický úřad hlavního města Prahy, Praha.

Map data sources:
BARVÍNEK, V. K. (1935): Sčítání bytů v Praze ze dne 1. prosince 1930. Statistický úřad hlavního města Prahy, Praha.
ČSÚ: Sčítání lidu, domů a bytů 1980, 1991, 2011. Český statistický úřad, Praha.

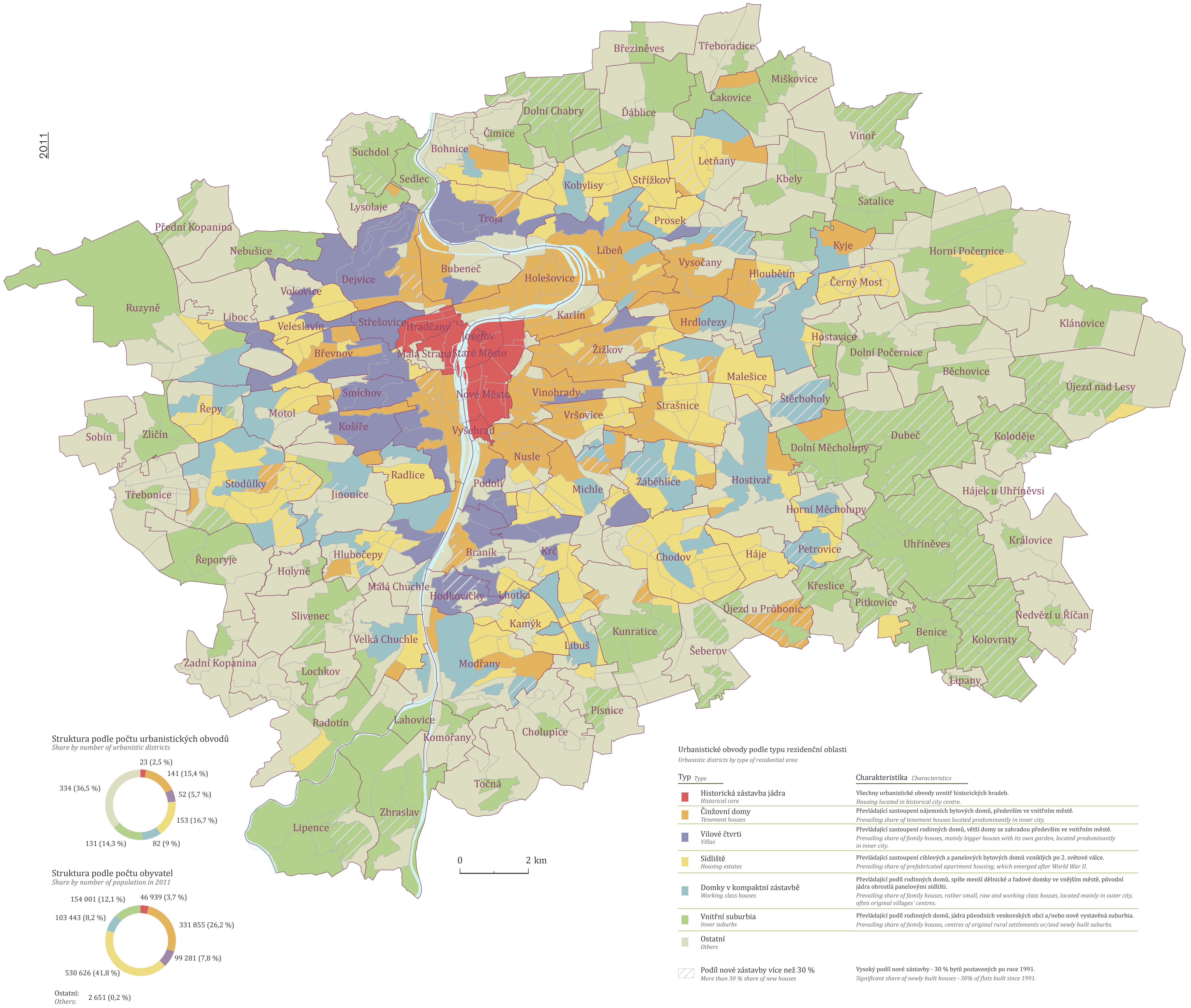
UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie
a regionálního rozvoje
CHARLES UNIVERSITY IN PRAGUE
Faculty of Science
Department of Social Geography
and Regional Development

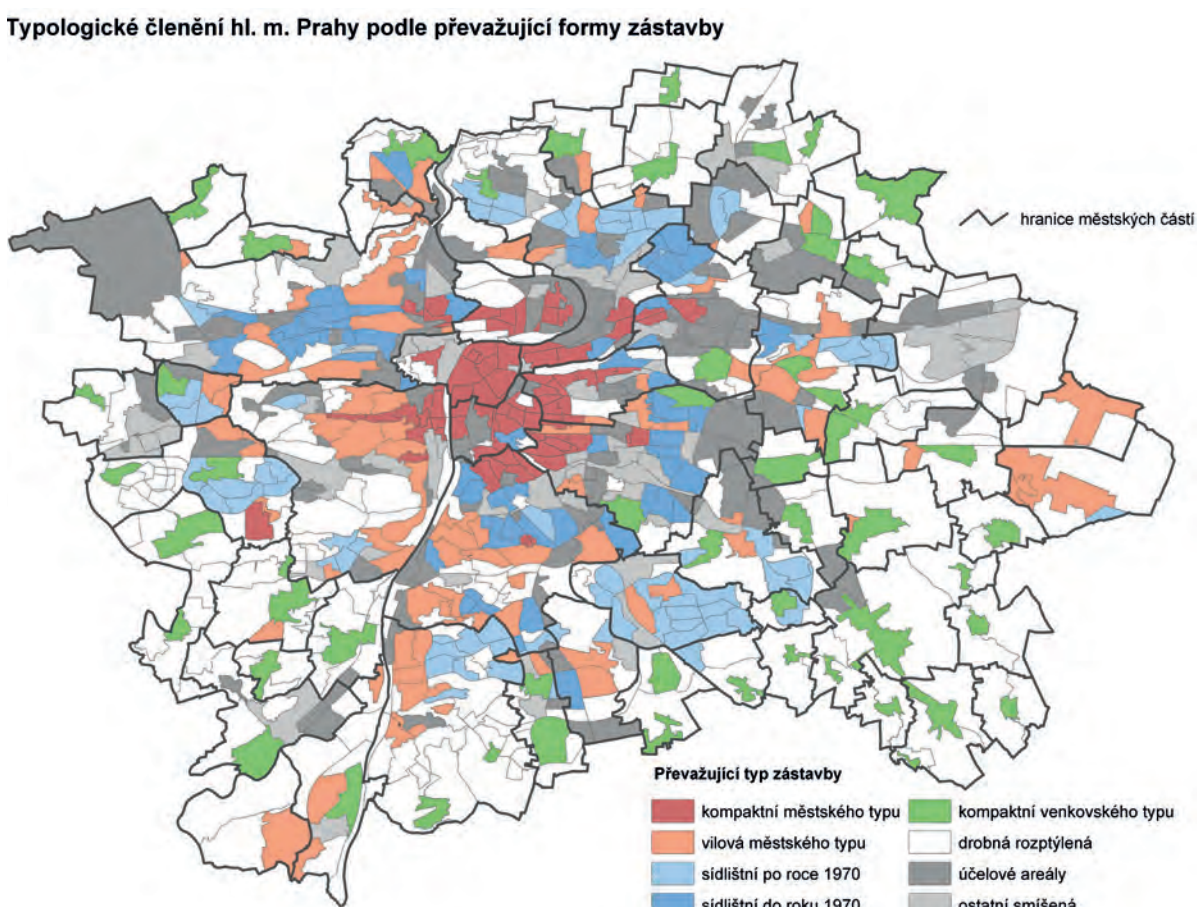
Autor textu:
Author of text:
Zuzana Kopecká
Autor návrhu:
Thematic concept:
Zuzana Kopecká
Grafické a kartografické zpracování
mapového listu:
Jiří Nemeškal
Graphic and cartographic processing:

Specializovaná mapa byla vytvořena s podporou Ministerstva kultury České republiky v rámci Programu aplikovaného výzkumu národní a kulturní identity (NAKI) DF12P010VV033 "Zpřístupnění historických prostorových a statistických dat v prostředí GIS".
The specialized map was created with the support of the Ministry of Culture of the Czech Republic within the framework of the National and Cultural Identity Programme (NAKI), research project F12P010VV033 "Disclosure of Historic Spatial and Statistical Data in GIS environment".

REZIDENČNÍ OBLASTI
RESIDENTIAL AREAS

Typologie rezidenčních areálů má v Praze dlouhou historii, kterou lze dokumentovat již u starších prací věnujících se sociálně-prostorové diferenciaci města (Moscheles 1937, Král 1947). Tyto práce využívaly katastrální území. Současné typologie se soustřeďují na úroveň tzv. urbanistických obvodů, které byly v Československu poprvé vymezeny pro účely sčítání lidu 1970 a rozdělovaly území města podle funkcí jednotlivých území (např. obytná, dopravní, obslužná, pracovní atp.). Následně byly tyto jednotky relativně hojně používány pro kvantitativní analýzy výsledků sčítání 1970, z nichž některé byly publikovány (Linhart, Rak, Voženílek 1977). Později, v 80. a 90. letech, se však jejich využití omezilo na analytické práce v rámci příslušných odborů Útvaru hlavního architekta a několik studentských prací. V roce 2001 typologií urbanistických obvodů vypracoval Útvar rozvoje hl. města Prahy (ÚRM, 2001) pro potřeby zpracování výsledků Sčítání lidu, domů a bytů 2001 (viz obrázek 9.3.1). Celkem bylo vymezeno osm typů urbanistických obvodů a jejich využitím analyzovány i některé výsledky sčítání lidu v publikacích Českého statistického úřadu za hlavní město Prahu.

Obrázek 9.3.1: Typologie urbanistických obvodů Prahy podle převládající formy zástavby
Zdroj: ÚRM, 2001

Typologie byla později upravena v rámci výzkumné skupiny URRlab a následně používána pro kvantitativní analýzy i studentské práce (Ouředníček a kol. 2012). Její aktualizované verze (viz mapový list) je využíváno také při hodnocení současné i historické sociálně prostorové diferenciaci Prahy v ostatních specializovaných mapách.

Hlavním účelem typologie je vymezení relativně homogenní oblasti s charakteristickým typem zástavby. To následně umožňuje jednodušší a generalizovanou interpretaci analyzovaných dat, která obvykle vytvářejí v mapách nepřehlednou mozaiku. Předkládaná typologie obsahuje šest základních typů rezidenčních oblastí: historické jádro města, činžovní domy vnitřního města, vilové čtvrti ve vnitřním městě, dělnické a řadové domky vnějšího města, sídliště a vnitřní suburbanní zónu. Typologie je vytvořena pro území v administrativních hranicích současného města. Vnější suburbanní zóna může být vymezena například na základě intenzity bytové výstavby a vázanosti migrace na Prahu (Ouředníček, Špačková, Novák 2013). Doplnkově je vymezeno území, ve kterém došlo v období po roce 1991 k intenzivní výstavbě bydlení.

Základní charakteristika jednotlivých typů je obsažena v tabulce v mapovém listu. Z tabulky je zřejmé, že největší část pražské populace bydlí na sídlištích (41,9 %), dále v činžovních domech (26,2 %) a v oblasti vnitřních suburbií (12,2 %). Ostatní typy nedosahují 10% hranice. Při porovnání s typy, které jsme vymežili na základě dat z cenzu 2001 (Ouředníček a kol. 2012: tabulka 13.3, s. 283) je zřejmé, že se typologie proměnila zejména v částech města s realizovanou novou bytovou výstavbou. Například v typu vnitřních suburbií vzrostl počet urbanistických obvodů ze 113 na 131, u sídlištní zástavby ze 142 na 153. Specifickou skupinou jsou tzv. činžovní domy, kam byly zařazeny i nově vystavěné bytové domy ve vnějším městě a na okraji města a počet jednotek v tomto typu vzrostl ze 110 na 141. Zajímavé je, že počet obyvatel v typu sídliště se mírně snížil (o 3 tisíce osob), pokles se týkal samozřejmě také jádra města. Všechny ostatní typy zaznamenaly populační nárůst, největší (zhruba o 50 tisíc osob) oblast vnitřních suburbií. V případě porovnávání populačních dat z obou posledních censů je nutné mít na paměti rozdílnou metodiku sčítání. Zatímco v roce 2001 bylo zjišťováno trvale bydlící, v roce 2011 jsou výsledky publikovány za obvykle bydlící obyvatelstvo. To může ve specifických částech města

(centrum, vnitřní město), kde se předpokládá větší zastoupení přítomného (obvykle bydlícího) obyvatelstva, znamenat významné disproporce způsobené užitými metodami.

Specializovaná mapa obsahuje dva mapové prvky, které zobrazují typologii rezidenčních areálů dvěma rozdílnými způsoby. První mapa nabízí prostorovou diferenciaci šesti základních typů urbanistických obvodů představených výše a dále 62 areálů nové bytové výstavby s více než 30% podílem nových bytů postavených po roce 1991. Informace je doplněna o přehled urbanistických obvodů s méně než 50 obyvateli, u kterých typ nebyl vymezen. Jednotlivé typy bydlení jsou na území města rozmístěny nerovnoměrně, s výraznou koncentrací vilových čtvrtí v severozápadním a jižním sektoru vnitřního města a velkou částí nájemních domů naopak ve východní části. Nápadná je absence většího počtu sídlišť v severozápadním sektoru. Zajímavé je i rozmístění nové bytové výstavby v různých typech urbanistických obvodů; žádný areál není lokalizován v historickém jádru, jeden v oblasti vilových čtvrtí a pouze několik v oblasti činžovních domů vnitřního města. Naopak většina z nových obytných souborů byla v uplynulém transformačním období realizována v oblasti vnějšího města.

Tato diferenciaci je dobře patrná z druhé mapy, která kombinuje tři charakteristiky bydlení: stáří bytového fondu v jednotlivých urbanistických obvodech, počet a struktura bytů podle velikosti v katastrálních územích Prahy. Na území Prahy byly vymezeny čtyři typy urbanistických obvodů, které využívají nadprůměrný podíl bytové výstavby v daném období (do roku 1945, 1946–1970, 1971–1991 a 1992–2011) a doplnkově pátý typ s heterogenním obdobím vzniku bydlení. V mapě je možné pozorovat dva prvky prostorového růstu města: jednak koncentrický směr od historického centra Prahy k okrajům se sídlištní a suburbanní zástavbou a jednak také postupné obrostání starších jader dříve samostatných obcí postupně začleňovaných do organismu města. Struktura bytového fondu v jednotlivých typech urbanistických obvodů vymezených na základě převládajícího stáří zástavby je patrná z tabulky 9.3.1 v anglické části textu.

Kartodiagram vytvořený pro 112 katastrálních území Prahy podává informaci o struktuře bytového fondu podle počtu obytných místností v bytech. Za obytnou místnost je považována část bytu (např. obývací pokoj, ložnice či kuchyň), která je

určena k bydlení a má podlahovou plochu minimálně 8 m² (ČSÚ 2012). Tento ukazatel umožňuje srovnání jednotlivých typů rezidenčních areálů na základě velikosti bytu. V průměru největší byty se vyskytují na okraji města, ve venkovském typu zástavby rodinných domů, s vysokým podílem bytů postavených po roce 1991 (např. Březiněves, Slivenec, Koloděje). Naopak nejmenší byty se nacházejí na území vnitřního města ve čtvrtích s vysokým podílem starší výstavby (do roku 1945). Z mapy je však patrná diferenciaci mezi jednotlivými čtvrtěmi vnitřního města. Nejmenší byty se nacházejí v bývalých dělnických čtvrtích (Nusle, Žižkov, Holešovice), naopak ve čtvrtích, které vznikaly pro vyšší vrstvy (Dejvice, Střešovice), převažují v bytovém fondu byty s větším počtem místností. Přehled o katastrálních územích s nejvyšším podílem malých bytů a s nejvyšším podílem velkých bytů podává tabulka 9.3.2 v anglické části textu.

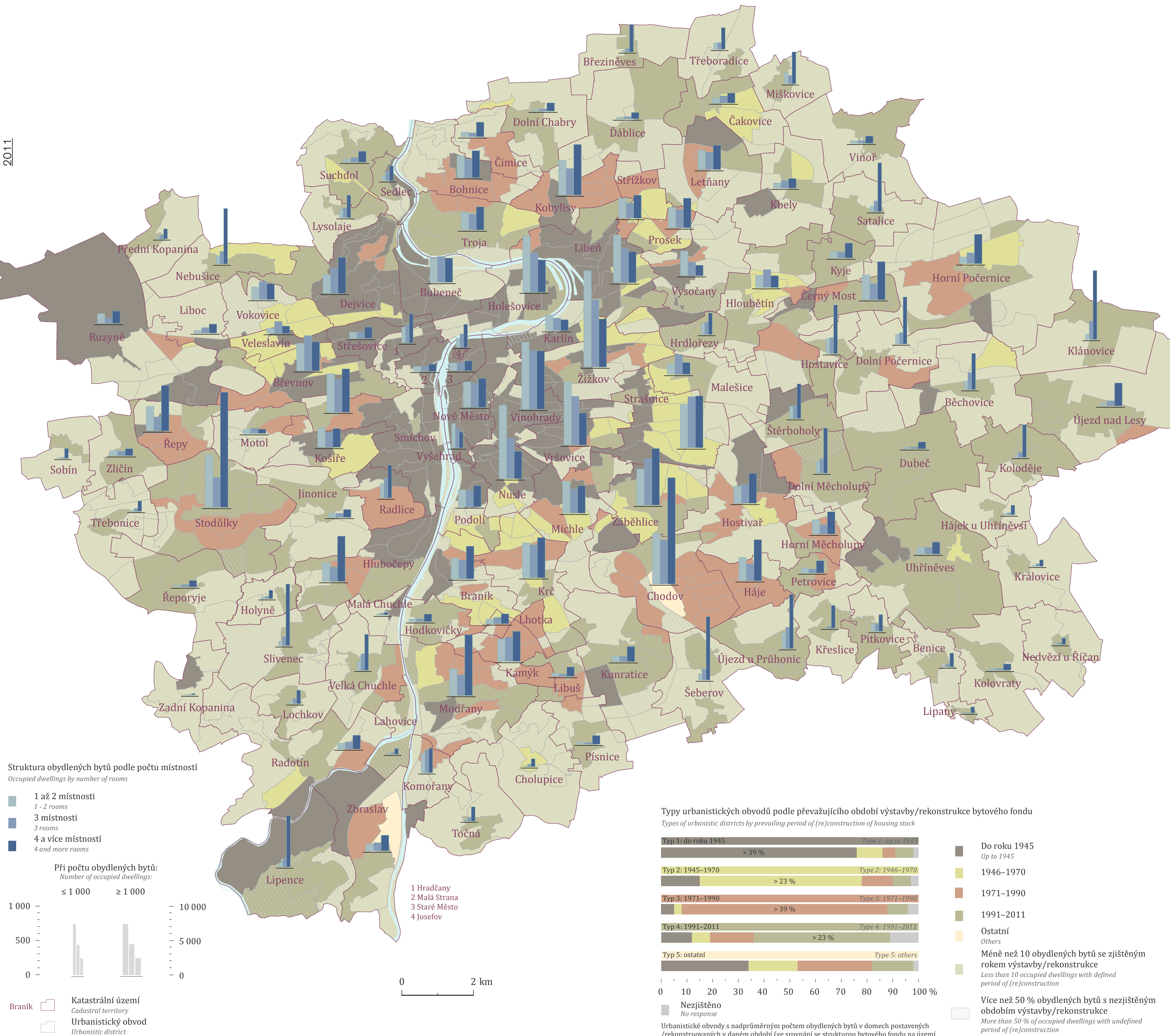
Literatura:
KRÁL, J. (1947): Zeměpisný průvodce Velkou Prahou a její kulturní oblasti. Melantrich, Praha.
LINHART, J., RAK, V., VOŽENÍLEK, J. (1977): Sociální aspekty ekologické zónace hlavního města Prahy. Sociologický časopis, 13, č. 1, s. 94–115.
MOSCHELES, J. (1937): The Demographic, Social and Economic Regions of Greater Prague: a Contribution to Urban Geography. Geographical Review, 27, č. 3, s. 413–430.
OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zónace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J. eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, s. 268–297.
OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): Metodické problémy výzkumu a vymezení zón rezidenční suburbanizace v České republice. In: Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. eds.: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Academia, Praha, s. 309–332.

Zdroje dat:
ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ÚRM (2001): Typologie urbanistických obvodů. Útvar rozvoje města, Praha.

Mapové zdroje:
ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Praha, Český statistický úřad.

OBDOBÍ VÝSTAVBY BYTOVÉHO FONDU
PERIOD OF HOUSING STOCK CONSTRUCTION

2011

Already present in older works focusing on urban sociospatial differentiation (Moscheles 1937, Král 1947), the typology of residential areas has a long history in Prague. These works drew on cadastral territories. Current typologies are designed on the level of urbanistic districts which were first defined for the purposes of the 1970 population census in Czechoslovakia and divided the city into areas based on their function (e.g. residential, transportation, services, work etc.). These units were then quite often used in quantitative analyses of the 1970 census results, some of which were published (Linhart, Rak, Voženilek 1977). However, their later use, in the 1980s and 1990s, was limited to analytical works of relevant departments of the Office of the Chief Architect and several student works. In 2001 the City Development Authority Prague (ÚRM 2001) developed a typology of urbanistic districts for the purpose of processing the results of the 2001 Population and Housing Census (see Figure 9.3.1 in the Czech version). Eight types of urbanistic districts in total were defined and used in Czech Statistical Office's publications to analyse a part of the census results for the capital, Prague. The typology has since been refined by the URRLab research group and subsequently used in quantitative analyses and student works (Ouředníček et al. 2012). Its actualized version has been used also in other map sheets.

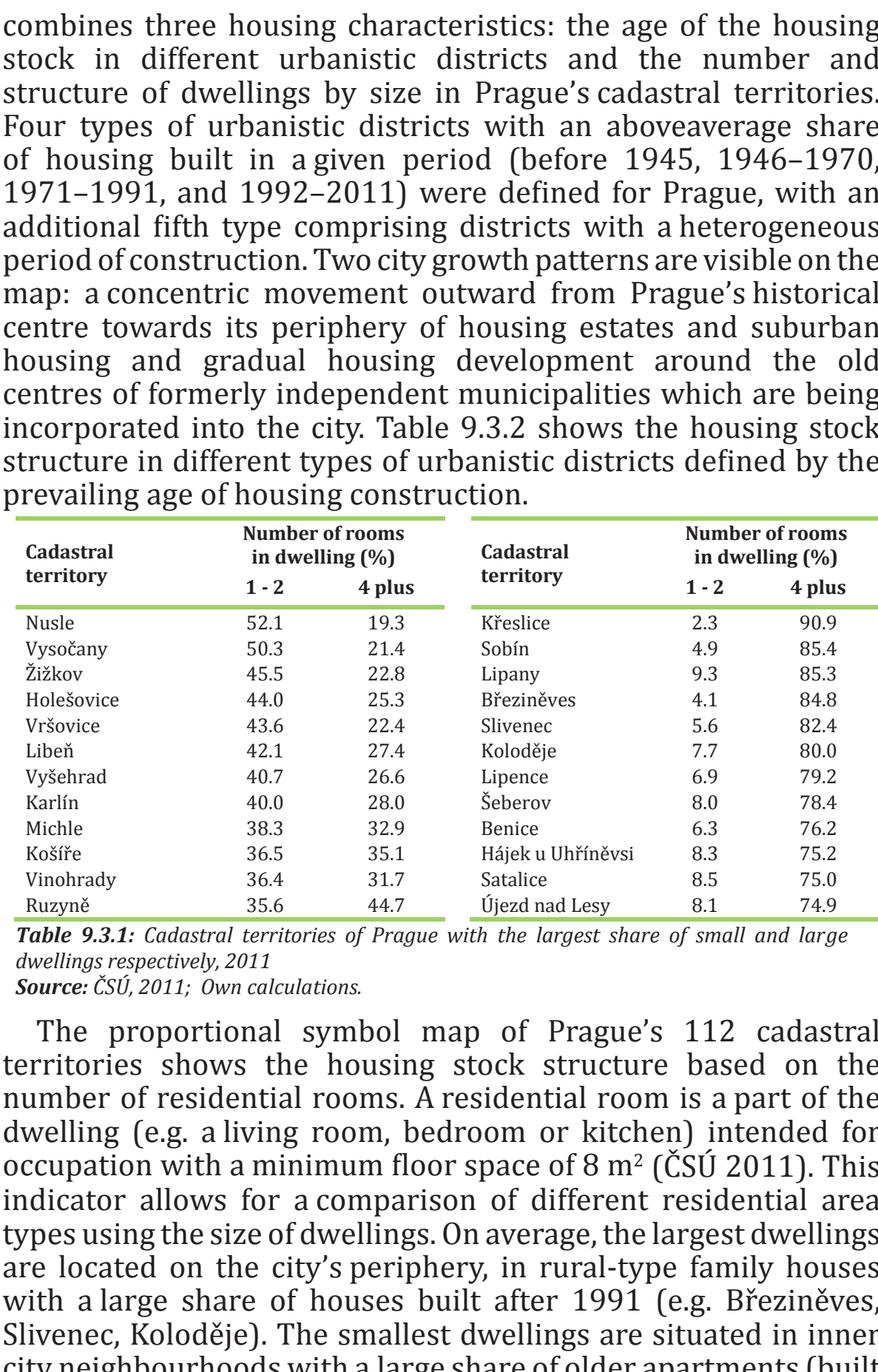
The main purpose of this typology is to define relatively homogenous areas with a characteristic type of housing and consequently enable an easier, generalised interpretation of analysed data, which normally appear on maps as a confusing mosaic. The typology presented consists of six basic types of residential areas: the historical core of the city, inner city tenement houses, inner city villa neighbourhoods, outer city working class houses, housing estates, and inner suburbs. The typology applies to the territory lying within the current city administrative boundaries. An outer suburban zone can be defined based on the intensity of housing construction and the in-migration from Prague (Ouředníček, Špačková, Novák 2013). The last type characterised by intense post-1991 housing development is defined additionally.

Table "Typology of residential areas" (see map sheet) shows the basic characteristics of each of these types. As the table indicates, housing estates are home to the biggest part of Prague's inhabitants (41.9%), followed by tenement houses

(26.2%) and the inner suburbia (12.2%). The other types of residential areas are below the 10% level. A comparison with the typology based on data from the 2001 census (Ouředníček et al. 2012: Table 13.3, p. 283) clearly shows that the typology has changed mainly in those parts of the city that have seen new housing development. For example, the number of urbanistic districts in the inner suburbs has increased from 113 to 131 and in the housing estates from 142 to 153. Tenement houses represent a specific group which also includes newly built outer city and urban periphery apartment housing; the number of units in this type has grown from 110 to 141. It is interesting to note that the number of inhabitants in the housing estate type has declined slightly (by 3 000 people), the historical city core was obviously also affected by decline. All the other types have experienced an increase in population, most notably (by approximately 50 000 people) the inner suburbs. When comparing population data from both censuses, it is important to bear in mind that the methodology has changed. The data collected in 2001 referred to permanent residents, while the results published in 2011 referred to usually resident population. The methodology used may cause significant disparities in specific parts of the city (city centre, outer city) where a higher share of present (usually resident) population is expected.

The map sheet includes two maps visualizing the typology of residential areas in two different ways. The first map shows the spatial differentiation of the six basic types of urbanistic districts and 62 new housing development areas where the share of new apartments built after 1991 exceeds 30%. The different types of housing are scattered around the city with significant concentration of villa neighbourhoods in the north-western and southern inner city sectors and a large share of tenement houses located in the eastern part of the city. The north-western sector noticeably lacks a larger number of housing estates. The distribution of new housing development areas in different types of urbanistic districts is also of interest: none is located in the historical core, one is located in villa neighbourhoods and only a few of these areas are situated within the inner city tenement housing area. This is because the recent transformation era saw most of the new housing projects developed in the outer city area.

This differentiation is clearly visible on the second map, which

before 1945). The map clearly shows the differentiation of inner city neighbourhoods. The smallest dwellings are to be found in 19th century working class neighbourhoods (Nusle, Žižkov, Holešovice), while those parts of the city that were intended for higher classes (Dejvice, Střešovice) are dominated by apartments with a higher number of rooms. Table 9.3.1 gives an overview of cadastral territories with the highest share of small and large dwellings respectively.

Period of construction or reconstruction	Up to 1945	1946 - 1970	1971 - 1990	1991 - 2011	No response
Type 1 (up to 1945)	76% (> 39%)	9%	5%	7%	3%
Type 2 (1946 - 1970)	15%	63% (> 23%)	12%	6%	3%
Type 3 (1971 - 1990)	4%	4%	79% (> 39%)	9%	4%
Type 2 (1991 - 2011)	12%	7%	18%	53% (> 23%)	11%
Type 5 (other)	34%	19%	28%	17%	2%

Table 9.3.2: Dwelling stock structure in different urbanistic district types defined according to the prevailing age of buildings
Source: Own typology, ČSÚ, 2012
Notes: Numbers in brackets set the minimum share of apartments constructed in respective period within the assigned type; type 5 (other) consists of urbanistic districts in which none of the construction periods exceeds the average value by more than 5%.

References:
KRÁL, J. (1947): Zeměpisný průvodce Velkou Prahou a její kulturní oblasti. Melantrich, Praha.
LINHART, J., RAK, V., VOŽENÍLEK, J. (1977): Sociální aspekty ekologické zóny hlavního města Prahy. Sociologický časopis, 13, n. 1, pp. 94–115.
MOSCHELES, J. (1937): The Demographic, Social and Economic Regions of Greater Prague: a Contribution to Urban Geography. Geographical Review, 27, n. 3, pp. 413–430.
OUŘEDNÍČEK, M., POSPÍŠILOVÁ, L., ŠPAČKOVÁ, P., TEMELOVÁ, J., NOVÁK, J. (2012): Prostorová typologie a zónace Prahy. In: Ouředníček, M., Temelová, J., eds.: Sociální proměny pražských čtvrtí. Academia, Praha, pp. 268–297.
OUŘEDNÍČEK, M., ŠPAČKOVÁ, P., NOVÁK, J. (2013): Metodické problémy výzkumu a vymezení zón residenční suburbanizace v České republice. In: Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J., eds.: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Academia, Praha, pp. 309–332.

Data sources:
ČSÚ (2011): Databáze výsledků ze Sčítání lidu, domů a bytů k 26. 3. 2011. Elektronická databáze dat. Český statistický úřad, Praha.
ÚRM (2001): Typologie urbanistických obvodů. Útvar rozvoje města, Praha.

Map data sources:
ČSÚ (2011): Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Praha, Český statistický úřad.

Název: **Novodobá historie Prahy pohledem geografa**

Podnázev: **Katalog k výstavě**

Autoři: Nina Dvořáková, Lucie Pospíšilová, Martin Ouředníček, Jana Jíchová, Ivana Přidalová, Peter Svoboda, Petra Špačková, Zuzana Kopecká, Jiří Nemeškal, David Outrata, Martin Malý, Eliška Slámová

Vydavatel: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta

Místo, rok vydání: Praha, 2015

Vydání: První

Rozsah: 63 s.

Náklad: 15 ks

ISBN: 978-80-7444-038-0